

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«СУЧАСНІ ДОСЯГНЕННЯ
ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ
У ГАЛУЗІ ПЕДАГОГІЧНИХ
ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК»**

4-5 березня 2016 року

**Київ
2016**

**Громадська організація
«Київська наукова організація
педагогіки та психології»**

**ЗБІРНИК
ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ**

учасників Міжнародної
науково-практичної конференції:

**«СУЧАСНІ ДОСЯГНЕННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ
ВЧЕНИХ У ГАЛУЗІ ПЕДАГОГІЧНИХ
ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК»**

4-5 березня 2016 року

Київ
2016

ББК 72.6(4Укр)я43
УДК 001.8:[37.01+159.9](477)(063)
С 91

Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 4-5 березня 2016 року). – К.: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2016. – 132 с.

ББК 72.6(4Укр)я43
УДК 001.8:[37.01+159.9](477)(063)
С 91

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників. У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація, запропонована учасниками.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Апрелева І. В. ПРО ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ДОСТУПНОСТІ ДО СУСПІЛЬНОГО ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ (20-30-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ).....	6
Бойчук М. Ф. ВОЛИНСЬКИЙ МАТЕМАТИК МИХАЙЛО КРАВЧУК – НАУКОВЕЦЬ СВІТОВОГО МАСШТАБУ	9
Гук Л. І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ КОМПАРАТИВНИХ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	12
Кравцова Н. Г. РОЗРОБКА ІДЕЙ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ ДЖОНА ДЬЮІ	14
Марчук С. С. ГРА – ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ ФІЗИЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ В ПЕДАГОГІЦІ К. УШИНСЬКОГО	17
Мукан Н. В., Запотічна М. І. РОЗВИТОК ОСВІТИ КОРИННИХ НАРОДІВ КАНАДИ У ХVІІІ СТ.	20
Петренко Л. М. АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ ГРИГОРІЯ ВАЩЕНКА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ	23
Стремецька В. О. ЖІНОЧА ТЮРЕМНА БЛАГОДІЙНІСТЬ У ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	26
Хоменко А. В. ЕВОЛЮЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПАРАДИГМ У СВІТІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ	29
Черепаня Н. І. РОЛЬ СОФІЇ РУСОВОЇ В МОВЛЕННЄВОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	32
Яковишина Т. В., Кобець Н. О. ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	34

СЕКЦІЯ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Мегем О. М., Кошева О. А. ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ	38
Бурчак Л. В., Магоня М. В. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ УЧНІВ 6 КЛАСУ ПРО ВІТАМІНИ ТА ЇХ РОЛЬ	40
Бурчак Л. В., Сичова А. М. ВИКОРИСТАННЯ РОЗВИВАЛЬНИХ ІГОР ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ПРОЦЕСІВ ПАМ'ЯТІ ТА УВАГИ В УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ	43
Філіпович Є. С. РОЛЬ УСНИХ ОБЧИСЛЕНЬ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ ..	46

2. Коршунова Н. Л. Понятие парадигмы: в лабиринтах поиска / Н. Л. Коршунова // Педагогика – 2006. – № 8. – С. 11-20.
3. Кун Т. С. Структура научных революций. С вводной статьей и дополнениями 1969 г. /Т. С. Кун. – М. : Прогресс, 1977. – 300 с.
4. Микешина Л. А. Философия науки: Современная эпистемология. Научное знание в динамике культуры. Методология научного исследования. / Л. А. Микешина. – М. : Прогресс-Традиция, 2005. – 464 с.
5. Окушова Г. А. Смена педагогических парадигм как методологический резонанс изменения типов философского мышления / Г. А. Окушова // Вестник Томского государственного педагогического университета: сб. науч. трудов. Вып. 2 (46). Серия: Педагогика / [ред. М. П. Войтеховская (отв. ред.), Н. С. Болотнова, В. А. Дмитриенко и др.]. – Томск : Изд-во ТГПУ, 2005 – С. 7-11.

Черепаня Н. І., кандидат педагогічних наук, доцент

*Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна*

РОЛЬ СОФІЇ РУСОВОЇ В МОВЛЕННЬОВОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сьогодні ми будемо національний дитячий садок. Як його збудувати? Як досягти успіху у національному вихованні дошкільників? Як бачимо, запитань багато. Відповіді на них в деякій мірі ми можемо знайти у творах Софії Русової, яка внесла великий вклад у розвиток освіти, визначивши її завдання, цілі, принципи побудови змісту, форми і методи фрагментації виховання і навчання.

Ідею українського дитячого садка Софія Русова розкрила на основі аналізу напрямів дошкільного виховання, теоретичних концепцій і практичних варіантів дитячих закладів, що існували в світі, – в Америці, Європі, Росії. Широке і глибоке орієнтування в проблемі, її історії, розуміння актуальних проблем у суспільстві і є принциповою ознакою усіх праць С.Русової, в яких поєднуються висока компетентність, відповідальність, творче ставлення. Саме тому праці Русової з питань дошкільного виховання – це змістовий, глибокий, науковий – у плані історичному, національному, педагогічному, психологічному аналіз специфіки українського дитячого садка, вкрай потрібний для розвитку сучасної практики [1, 3].

Сьогодні в Україні вже розроблено кілька програм дошкільного виховання. Зрозуміло, що цікавішими, більше спрямованими на повноцінне виховання особистості є ті, які більш чітко відображають певну систему соціально-психологічних і методичних досліджень про закономірності і умови розвитку дитини в сучасному суспільстві, в сучасній сім'ї, в сьогоденних екологічних, культурних, економічних умовах.

У книжці «Дошкільне виховання» Русова зазначає, що виявленню творчих сил дитини сприяє приємна атмосфера, піднесене почуття, вона радить: «...якнайбільше ухиляймося від критики, бо вона шкідливо відбивається на дитині». Основний висновок полягає в тому, що все виховання дітей «має бути

позначене мистецтвом, естетичним сприйманням і емоціями. В той час С. Русова застерігала від надмірного диктату, від того способу навчання і виховання дітей, який не враховував специфіки дошкільного дитинства і який у теперішній концепції зазнав критики як «учбово – дисциплінарна модель». За таких умов, як показала наша практика, активна, ініціативна, творча, весела, довірлива особистість не може виховуватися [1, 4].

С. Русова окреслює основні завдання дошкільного виховання і ставить на перше місце дитину. Наголошує, що найкращим вихованням стає таке, яке «ставити дитину в найкращі умови розвитку», не забуваючи, що «розум дитини – то багаття, до якого ми маємо лише підкласти дрова, а горітиме воно вже своїм власним вогнем».

Здійснення особистісно орієнтованого підходу до спілкування дорослого з дитиною має на меті систематизацію та уточнення уявлень дитини про сенс людського життя, формування ціннісних основ ставлення дитини до дійсності. Тут важливо враховувати вікові особливості дитини, організовувати суто дитячі види діяльності: гру, спілкування, малювання, конструювання, музичну діяльність [2, 23].

У центрі педагогічної системи С. Русової лежить учення про рідну мову. Просвітителька вважала, що найприроднішим для української дитини є навчання й виховання рідною українською мовою в атмосфері культури рідного народу. Національний дитячий садок повинен бути лабораторією з розвитку національної свідомості, належності до української нації та української мови [3, 132].

Софія Русова в Україні розробила методичні засади навчання, які охоплюють усі сторони мовленнєвого розвитку дітей, та сформулювала концепцію навчання дітей рідної мови. Методологічними засадами цієї концепції є розуміння дитини як біосоціальної істоти. Тож ефективність навчання дітей рідної мови залежить від того, наскільки педагог ураховує вроджені й спадкові мовленнєві якості, нахили, здібності, та від відповідних соціальних умов опанування дитиною рідної мови.

Теоретичне обґрунтування С.Ф.Русовою місця й ролі рідної мови в житті дитини, у родині є актуальним і в наш час. Навчання дітей за підручниками, написаними рідною мовою, панування в навчально-виховних закладах рідного поетичного слова, національного мистецтва – усе є ґрунтом для створення в Україні національних родинних дошкільних закладів, про які мріяла С. Русова.

Заслугою С.Ф.Русової є те, що вона накреслила послідовну систему здобуття дитиною знань, започаткувала «річову науку», науку ознайомлення дітей з довкіллям, яка є фундаментом їхнього мовленнєвого розвитку. Щоб дитина заговорила, зазначала автор, їй потрібно дати матеріал для розмови, тобто сформувати певні знання про навколишні предмети за допомогою «річового навчання».

Важливим засобом розвитку дитини, з огляду вченої, є ознайомлення дітей з українськими національними традиціями. В ознайомленні з народознавчим матеріалом вона рекомендувала дотримуватися регіонального підходу. Поміж засобів розвитку мови, С. Русова виділяла національні свята, які радила організовувати в дитячому садку. Коли дитина бере участь у святі, її словниковий запас збагачується колоритною народною лексикою. Ефективний засіб розвитку мовлення та навчання дітей рідної мови С.Русова вбачає в українському фольклорі, зокрема в усній народній творчості – приказках, прислів'ях, загадках [3, 135].

Великим засобом розвитку мови дітей є художня література, зокрема оповідання. Адже, кожне прослухане оповідання «викликає дитину до розмови», а саме сприймання твору є активним процесом. Дитина усвідомлює почуте й через власні почуття оцінює описані події, переймається любов'ю чи співчуттям до героїв [3, 130].

Особливого значення надає С.Русова мові, рідній мові як могутньому засобу загального розвитку дитини. Спираючись на наукову спадщину О.Потєбні, вона розглядає рідне слово, мову як джерело неповторного, національного світобачення, як систему, в якій фіксуються особливості сприймання і відображення дійсності, зокрема специфіка її художньо – образного осмислення. Саме тому у вихованні малят таке велике значення мають фольклорні твори. Особливу увагу приділяє Софія Федорівна розвитку дошкільнят, оскільки мова змалку виховує думку і серце дитини, а згодом визначає ступінь її підготовки до школи.

Педагогічна концепція навчання дітей рідної мови в українському дитячому садку С.Ф.Русової є класичним золотим фондом вітчизняної лінгводидактики, її положення співзвучні з принципами реформування освіти громадян України.

Література:

1. Борисова З., Машовець М. Подвижниця національного дошкільного виховання / З. Борисова, М. Машовець – Дошкільне виховання, 2006, № 3. – с. 3-4.
2. Гураш Л. Виховувати малят на засадах педагогіки Софії Русової / Л. Гураш–Дошкільне виховання, 1998, № 4. с. 22-26.
3. Малиновська Н. Концепція мовної освіти і мовленнєвого розвитку дітей у педагогічній спадщині С.Ф. Русової / Н. Малиновська // Педагогіка і психологія. – 1996. № 1 – с. 129-136.

Яковишина Т. В., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки початкової освіти

Кобець Н. О., магістрант
педагогічного факультету

*Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Видатний український педагог В. Сухомлинський обґрунтував ідею про те, що тільки творча особистість учителя зможе виховати творця. Тому вчитель повинен усвідомлювати свою соціальну відповідальність, прагнути працювати творчо. «Ми маємо справу з найскладнішим, неоціненним, найдорожчим, що є в житті, – з людиною. Від нас, від нашого вміння, майстерності, мистецтва, мудрості залежить її життя, здоров'я, розум, характер, воля, громадянське й інтелектуальне обличчя, її місце і роль у житті, її щастя», – відмічав В. Сухомлинський [4, с. 5].

Професійна діяльність учителя є надзвичайно відповідальною та творчою. Філософ і педагог І. Зязюн у роздумах про роль вчителя в суспільстві писав: «Педагог має справу з конкретними людьми: дітьми свого класу, школи, іншого закладу, проте його завдання не лише особистісне, а й суспільно зумовлене – підготовка підрастаючого покоління до активної участі в житті суспільства. Чому суспільство змушене відкривати школи, тримати армію вчителів? Для того, щоб нові покоління могли включитися у різні сфери життя (розвивати науку, мистецтво, виробляти продукцію, поширювати досвід). Саме тут, в освіті, у згорнутому вигляді діти проходять попередній шлях людства і засвоюють ті результати, яких воно досягло впродовж тисячоліть» [2].

Академік С. Гончаренко, намагаючись висвітлити функції і роль вчителя в різних суспільствах, писав: «Учитель в широкому суспільному значенні – мислитель, громадський діяч, який формує погляди й переконання людей, допомагає їм знайти свій шлях у житті. Учителем часто називають людину, чия мудрість і життєвий досвід залишили глибокий слід у розвитку окремої особистості та її долі. В педагогічному, більш вузькому й безпосередньому, значенні учитель – це спеціаліст, який проводить навчальну й виховну роботу з учнями в загальноосвітніх школах різних типів» [1].

Академік В. Кремень запропонував карту професійно значущих особистісних якостей учителя, основними складовими якої виступають:

- психологічні риси особистості як індивідуальності: сильний, урівноважений тип нервової системи, креативність, тенденція до лідерства, впевненість у собі, вимогливість, справедливість, добросердя, чуйність та акуратність;
- учитель у структурі міжособистісних відносин: переважання демократичного стилю спілкування, лише конструктивні конфлікти з принципових питань, прагнення до співробітництва з колегами, нормальна самооцінка, рівень ізоляції у колективі дорівнює нулю;
- професійні риси особистості вчителя: широка ерудиція і вільний виклад матеріалу, вміння враховувати психологічні й вікові особливості учнів, темп мови 120-130 слів на хвилину, загальна і специфічна грамотність, звернення до учнів по імені, миттєва реакція на ситуацію, вміння чітко формулювати конкретні цілі, а також організувати навчальну роботу всіх учнів одночасно, перевіряти ступінь розуміння навчального матеріалу [4].

Вважаємо, що до найбільш важливих професійних умінь учителя в початкових класах відносять уміння здійснювати розвиток пізнавальних здібностей у дітей, зокрема умінь спостерігати й порівнювати, виділяти спільні та окремі риси у порівнюваних об'єктах, виконувати такі мисленнєві операції як аналіз, синтез, узагальнення, конкретизація. Все це потребує розвитку творчого потенціалу педагога.

У сучасному освітньому просторі систематично оновлюється зміст навчання, зокрема початкового, відповідно до розвитку науки та набуття людством нових знань. Зрозуміло, що особливо актуалізується завдання щодо забезпечення за допомогою предметів початкової ланки цілісного бачення дитиною навколишнього світу, розвитку особистого світобачення і органічного включення своєї власної творчої діяльності.

Отже, професійні якості творчого вчителя початкової школи можна визначити так:

- характерологічні ознаки особистості: стан професійної орієнтованості; соціальні та професійні якості;

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ

Міжнародної науково-практичної
конференції

«СУЧАСНІ ДОСЯГНЕННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ
ВЧЕНИХ У ГАЛУЗІ ПЕДАГОГІЧНИХ
ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК»

4-5 березня 2016 року, м. Київ

Видавник: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології»
Поштова адреса редакції: 04108, Київ, а/с 62
Електронна пошта: office@knoop.org.ua сайт: www.knoop.org.ua
tel: 38 099 078 89 32

Підписано до друку 09.03.2016 р. Здано до друку 10.03.2016 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 7,67.
Тираж 50 прим. Зам. № 1003-16.

